

IKER
GAZTE
NAZIOARTEKO
IKERKETA EUSKARAZ

V. IKERGAZTE NAZIOARTEKO IKERKETA EUSKARAZ

2023ko maiatzaren 17, 18 eta 19a
Donostia, Euskal Herria

ANTOLATZAILEA:
Udako Euskal Unibertsitatea (UEU)

Aitortu-PartekatuBerdin 3.0

GIZARTE ZIENTZIAK ETA ZUZENBIDEA

**Zergatik ez da oinarrizko gizarte-
zerbitzuetan komunitarioan
sakontzen?: marko analitiko
posiblea**

Nerea Zubillaga Herran

127-134 or.

<https://dx.doi.org/10.26876/ikergazte.v.02.16>

ANTOLATZAILEA:

BABESLEAK:

LAGUNTZAILEAK:

Zergatik ez da oinarrizko gizarte-zerbitzuetan komunitarioan sakontzen?: marko analitiko posiblea

Nerea Zubillaga-Herran
Euskal Herriko Unibertsitatea UPV/EHU

nerea.zubillaga@ehu.eus

Laburpena

Egun gizarte-zerbitzuen inguruan ikertzen diharduten adituek, zein hauek ebaluatzeko adierazle eta txotenek, batez ere, oinarrizko gizarte-zerbitzuen dimentsio komunitarioaren aldeko apustua beharrezkoa dela azpimarratzen dute, are gehiago, egungo gizarte errealitatearen konplexutasunaren aurrean. Hala ere, gizarte-zerbitzuei erreparatuz gero, lan komunitario gutxi egiten dela ikus daiteke, baita oinarrizko gizarte zerbitzuetan ere eta horren atzean egon daiteken arrazoia ezagutu ahal izateko, analisi marko bat sortzea ezinbestekoa da. Hori horrela, artikulua honetan, adituen elkarrizketen bidez, gizarte-zerbitzuetan dimentsio komunitarioa gauzatzea baldintzatzen duten elementuak identifikatu dira hiru dimentsio nagusi izendatuz: politikoa, teknikoa eta lurraldeari dagokiona.

Hitz gakoak: gizarte-zerbitzuak, komunitarioa, gizarte langintza komunitarioa, oinarrizko gizarte-zerbitzuak.

Abstract

Current research experts in the field of social services, as well as indicators and reports for their evaluation, stress the need to focus on the Community dimension of basic social services, especially in view of the complexity of the current social reality. However, if we look at social services, we see that no Community work is done, not even at basic social services, and in order to know the reason behind it, we need to create an analysis framework. Thus, in this article, through interviews with experts, the elements that condition the implementation of the community dimension in social services have been identified, designating three main dimensions: political, technical and territorial.

Keywords: social services, community, community social work, basic social services.

1. Sarrera eta motibazioa

Gizarte Zerbitzuen Euskal Sistema, inguruko erkidegoetako gizarte-zerbitzuen sistemak bezalaxe, ikuspegi komunitarioarekin lan egiten duen sistematzat definitzen da (Legea, 12/2005). Hori bakarrik ez, sistemaren plan estrategikoaren (Eusko Jaurlaritza, 2016) ardatzeko bat da komunitarioan sakontzea. Hala ere, adituek diotenari zein ebaluazio txostenei erreparatuz gero, hori egiten ez dela edo gutxienez, behar beste egiten ez dela ikusi daiteke (Ararteko, 2016; Zamanillo eta Nogués, 2020). Adituek eta ebaluazio txostenek, berriz, horren aldeko apustua egin behar dela badiote, zer gertatzen da ordea gizarte-zerbitzuetatik komunitarioan ez sakontzeko?

Aurreko galdera hori da nire tesiaren iparra markatzen duena, izan ere, beti izan dut gizarte langile bezala komunitarioarekiko hurbiltasun berezia. Ondorioz, jakin-minak eraginda, horren inguruko ikerketan dihardut azken urteetan. Esku artean daukagun lan hau doktorego tesiaren baitan egindako analisiaren lehen zatian oinarritzen da, hau da, oinarrizko gizarte-zerbitzuetan dimentsio komunitarioa garatzea edo horretan sakontzea ahalbidetzen duten elementuen identifikazioan. Ondoren, azken fase batean, horiekin sortutako marko analitikoaren bitartez, Gizarte Zerbitzuen Euskal Sistemako egoera aztertuz, nire hasierako galdera erantzun ahal izateko.

Galdera horri erantzutea ez da soilik nire jakin-mina asetzeko, baizik eta gizarte-zerbitzuek gizarte kohesioa sustatu, ongizatea bermatu eta ezberdintasun sozialekin bukatzeko duten mandatuari erantzun ahal izateko, beharrezkoa duten norabide aldaketari ekarpena egiteko ere.

2. Arloaren egoera eta helburuak

Sarrerako atalean aipatu berri dugun bezala, gaur egungo gizarte-zerbitzuetan, eta alor komunitarioan are garrantzitsuagoak diren oinarrizko gizarte-zerbitzuetan (udal erakundeen menpe dagoen gizarte zerbitzuen maila edo atala), ez da behar beste sakontzen lanketa komunitarioan. Beste era batera esanda, bertan egiten den lanketa, oinarrizko beharrianak asetzeko premiarekin, esku hartze indibidual-familiarrean oinarritzen da eta jardute profesionalaren esparru handiena hartzen du lan eredu horrek Martinez eta Perez, 2017; Hernandez-Echegaray, 2019). Praktika profesionala ikuskera horretatik soilik gauzatzeak, joera asistentzialista berresten du eta gizarte-zerbitzuak prozesu burokratiko astunetan murgiltzen ditu (Anaut-Bravo, 2019).

Gizarte-zerbitzuen inguruan ikertzen diharduten adituek dioten bezala, asko dira gizarte zerbitzuen dituzten gabezia edo erronkak, gutxienez, bere eginbeharra bete nahi badute. Aurreko lan batzuetan adierazi izan dugun bezala, hauek dira identifikatutako erronka nagusiak:

- Hondar sistema izatetik, sistema unibertsala izaterako jauzi erreala egitea.
- Sistemaren ekiteko eremua, edo bestela esanda, objektua identifikatzea.
- Praktika edo egiteko modu asistentzialistak gainditzea.
- Gizarte-zerbitzuei buruz gizarte zabalak duen iruditegi kolektiboa aldatzea.

Gabezi hauek ikusita, egun gizarte-zerbitzuen berrasmatzea zein berrantolaketa eman behar direla diote adituek eta une egokian gaudela orain, izan ere, errealtatearen konplexutasunaren aurrean gizarte-zerbitzuak ez baitira gai erantzuteko, ezta eragiteko ere (Las Heras, 2019; Zuñiga eta Arrieta, 2021; SIIS, 2019). Komunitarioan sakontzeak gizarte-zerbitzuen erronkak gainditzen lagundu dezake eta horren aldeko apustua berrantolaketaren oinarrian jarri behar denaren ideia nagusitzen da (Santás, 2022; Fantova, 2020). Komunitarioak, printzipioz, badu nahikoa zume horri guztiari erantzuteko eta sistema bera, komunitatearekin batera, eraldaketarako aktore garrantzitsu bihurtzeko (Morín eta Blanco, 2022; Kataluniako Generalitatea, 2022). Gizarte-zerbitzuen baitan estrategia hori martxan jartzeko edo gutxienez, horrako bidea hartuko duen aldaketa eragiteko oinarrizko gizarte-zerbitzuak identifikatzen dira esparru esanguratsua bezala, batez ere, tokian tokiko errealtatearekin duten gertutasunagatik (Vesalco, 2018).

Aldiz, nahiz eta aurreko guztia jakin eta egun, gizarte-zerbitzuen inguruko ikerketan zein praktikan gaudenon artean bolo-bolo dabilen gaia izan, sistema eta, batez ere, oinarrizko gizarte-zerbitzuak ez dira horretan sakontzeko gai. Egeora hau azaltzeko, atzea dagoen arrazoia bilatze aldera, komunitarioan sakontzea baldintzatzen duten elementuen identifikazioa, hau da, hori aztertzeko marko analitiko bat osatzea lehenengo pausua izan daitekeela uste dugu.

Komunitateko esku hartzeak, edozein gizarte esku-hartzek bezala, hiru aktore nagusi ditu, erakundea, gizarte langilea edo gizarte arloko profesionala eta herritarrak (Marchioni eta Morín, 2016). Komunitarioa estrapolatzen badugu, batetik, erakundea izango genuke, bestetik, gizarte langilea eta azkenik, komunitatea. Horrenbestez, lan honen helburu nagusia, marko analitiko bat sortzeko asmoz, gizarte zerbitzuen baitan komunitarioan sakontzea baldintzatzen duten elementuak identifikatzea da. Lan hori oztopatu edo ahalbidetzen dituzten elementuen baitan hiru dimentsio ezberdin zehaztu ditugunez gero, hiru helburu espezifiko izango ditu honako honek:

- 1) Dimentsio politikoaren baitako elementuak identifikatzea.
- 2) Dimentsio teknikoari dagozkion elementuak identifikatzea.
- 3) Dimentsio herritarraren edo lurralde dimentsioaren elementuak identifikatzea.

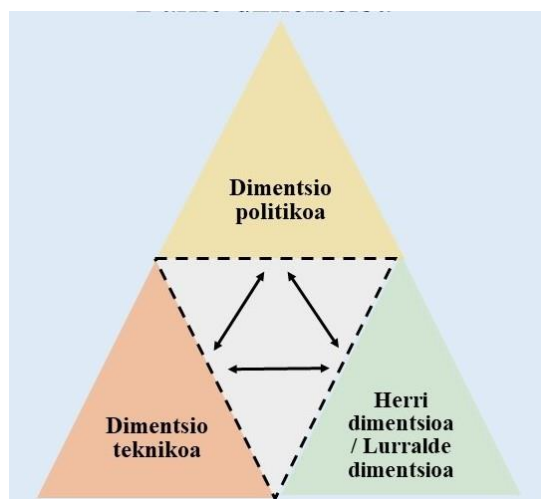
3. Ikerketaren muina: Estrategia komunitarioaren elementu baldintzatzaileak

Marko analitikoa sortzea asmo duen lan hau, metodologia kualitatiboaren bidez egin da. Oinarri-oinarrian, ikerketak iturri ez zuzenen azterketa bat du, horrelako lan batek behar duen gutxieneko

marko teorikoa osatzeko. Baina, ondorengo lerroetan, garrantzitsuena dena egin ahal izateko, hau da, gizarte-zerbitzuetako estrategia komunitarioa baldintzatzen duten elementuen identifikazioa egiteko, sakoneko elkarrizketaren teknika erabili da. Zehatzago azalduta, gaiaren inguruan adituak diren pertsonen, zehazki zortzi pertsonen, sakoneko elkarrizketak egin zaizkie, galdera zehatzak jasotzen dituen erdi egituratutako gidoi bat erabiliz. Erdi egituratua deritzogu, izan ere, marko teorikoaren arabera sortutako oinarritzko gidoi bat osatu izan bada ere, kasuak kasuko galderak egin dira elkarrizketa bakoitzean sortutako dinamikak eraginda.

Goraxeago aipatu dugun bezala, estrategia komunitarioak hiru aktore nagusi ditu: gizarte politiken ardura duen erakundea, kasu honetan, udala; gizarte-zerbitzuetako profesionalak, gure kasuan oinarritzko gizarte-zerbitzuetako teknikariak eta azkenik, komunitatea bera, tokian tokiko herritarrak eta beraien dinamikak osatzen dutena. Horiek arabera dimentsioak sortu dira, zehazki, politikoa, teknikoa eta herritarra edo lurraldekoa. Horietako bakoitzak hainbat elementu baldintzatzaile barne biltzen ditu, baina, batetik, dimentsioetako bakoitzak beste bietan eragiten dutela esan beharra dago eta bestetik, dimentsio bakoitzaren baitan dauden elementuak ere beraien artean elkarreaginean daudela ikus dezakegu. Ondorioz, elementu batzuk, dimentsio bat baino gehiagotan kokatu daitezke, beraz, hauen arteko mugak lausoak direla ere azpimarratu gura dugu. Behin hori onartu eta azpimarratuta, hiru dimentsiotan sailkatu ditugu elementu baldintzatzaileak, analisirako operatiboena den formula iruditu zaigulako.

1. Irudia. Dimentsioak eta beraien arteko eraginak.

3.1 Dimentsio politikoa

Dimentsio politikoa bezala identifikatu duguna, alor politikoari edo beste modu batera esanda, boterean dauden pertsonen eraginpean dauden elementu multzoa da. Kasu honetan, agintean dauden pertsonen baldintzatu ditzaketan elementuak dira. Dimentsio politikoko elementuek ez bairik gabe baldintzatzen dituzte bai dimentsio teknikoa, bai dimentsio herritarra eta baita bi hauen barneko elementuak ere. Aldi berean, berriz, beste bi dimentsioek, zuzenean ez bada ere, badaukate dimentsio honetan eta bere elementuetan eragiteko nolabaiteko gaitasuna, esaterako, presio estrategien bidez.

“Los servicios sociales en función del punto de partida de estos elementos previos, de estas condiciones previas que pueden cambiar en función de su mandato político, podrán aspirar a hacer más intervención comunitaria o se quedarán con el mínimo que es la mirada” (E.4. Aditua).

Dimentsio politikoaren baitan, hainbat elementu identifikatu ditugu. Lehengoa, gizarte-zerbitzuetako estrategia komunitarioaren inguruan egiten den definizioa eta dagoen ezagutza. Ezezagutza nagusi da eta horrek, erabat baldintzatzen du estrategia hauek abian jartzea.

Agintarien artean, orokorrean, gizarte-zerbitzuen inguruko ezezagutza nabari da eta are gehiago gertatzen da hau, praktika komunitarioez mintzo garenean. Beraz, ezinbestekoa da komunitarioa zer den definitzea eta argitzea. Bigarrenik, borondatea edo apustu politikoaren elementua daukagu. Agintari politikoen partetik, ezinbestekoa da komunitarioaren aldeko apustua egitea eta honetarako borondate politikoa esplizitu egitea. Oinarrizko gizarte-zerbitzuak bereziki garrantzitsuak diren heinean, udaleko agintari politikoez mintzo gaitzke, baina gizarte-zerbitzuen marko orokorra erkidego mailan zehazten denez gero, maila horretako agintarien borondatea ere beharrezko elementua da. Hirugarrenik, borondate hori egikaritzeko, gizarte-zerbitzuei egiten zaien mandatua noranzko komunitarioan kokatzeak badu garrantzia. Mandatu komunitarioa egin behar zaie gizarte-zerbitzuei eta horretarako, hurrengo elementura egiten dugu jauzi, hau da, horretarako markoak diseinatzearen elementu baldintzatzaileak. Enkargua egikaritzeko, horren mesedetan egongo diren markoak, hots, legeak, dekretuak, plan estrategikoak sortu behar dira eta hori ere, ardura handia duen elementu politikoa da. Azkenik, marko horiek elikatzeko baliabideak ezartzea da zerrenda ixten duen elementua. Elementu hau zehazte aldera, esan dezakegu, baliabide materialak izan daitezkeela eskaintzen direnak edo baita pertsonalak ere. Azpimarra berezia egin gura dugu zeharkako elementu batean, izan ere, ideologiaren elementua, aurreko elementu hauek guztiak markatuko dituen da. Momentuko agintarien ideologiak eta errealitatea aztertu zein ulertzeko paradigmak, erabat baldintzatuko ditu orain arte zerrendatu ditugun elementu baldintzatzaileetako bakoitza eta balantza estrategia komunitarioen aldera joango den edo ez zehaztuko du.

“El trabajo comunitario tiene que generar compromiso político y que los políticos cuando están en el poder favorezcan el trabajo comunitario (...) que haya y una concejala, un director general o una vice consejera que se lo cree y que ponga presupuesto” (E.2. Aditua).

3.2 Dimentsio teknikoa

Dimentsio teknikoa izena jarri diogu, oinarrizko gizarte-zerbitzuen egituraren eta gizarte-zerbitzuetako profesional teknikoen menpe egon daitezkeen elementuei. Elementu hauek, hasieran aipatu bezala, erabat baldintzatuta daude dimentsio politikoko elementuagatik eta dimentsio herritarrekoek ere eragiten dute, baina, batez ere, zerbitzuari berari eta bertako teknikarien menpe egon daitezkeen elementu multzoa dira.

Lehenik eta behin, hemen ere, mandatuaren elementua identifikatu dugu. Elementu hau, enkargu politikoak baldintzatzen du hein batean, baina zerbitzu buruak, koordinatzaileak edo lan taldea osatzen dutenek ere argi izan beharrezkoa da. Enkargua komunitarioa dela ulertzea ezinbestekoa da, ildo horretan joango diren estrategiak abiarazteko, izan ere, hurrengo azalduko ditugun elementuak baldintzatzen ditu. Bigarren elementu bezala, arreta eredua daukagu. Egun gizarte-zerbitzuetan ematen den arreta eredu asistentzialista, burokratizatu eta banakakoetan zentratuak, erabat baldintzatzen du komunitarioan sakontzea. Arreta eredua irauli behar da komunitarioantz bideratuz. Hirugarrenik, gizarte langilearen prestutasuna edo hautu espistemologiko-ideologikoaren elementuarekin egiten dugu topo. Elementu hau, ezinbesteko elementua da. Profesionalak sinesten ez badu eta honen aldeko jarrera aktiboa ez badu, ezin baitaiteke inolaz ere estrategiarik burutu. Komunitarioan sakontzeko, analisi kritikorako gaitasuna behar du profesionalak, gizarte arazoaren erro estrukturalaren ikuspegia izan behar du ardatz eta kolektiboak duen indarrean sinetsi behar du. Herritarren zein komunitatearen ahalduntzea sustatu behar du eta horretarako boterea galtzeko eta besteei emateko prestutasuna izan behar du, komunitateko kideek agentzia politikoa dutela onartuta, finean, hori baitago komunitarioaren oinarrian.

“La intervención depende de tu intención epistemológica, técnica, metodológica e ideológica de para dónde quieres enfocar tu trabajo y tu intervención. Ese nivel analítico de la realidad. La intervención se articula de manera relacional y crítica. Lo epistemológico, lo instrumental y lo ético político son la base de la matriz que sirve para trabajar” (E.5 Aditua).

Oinarrizko gizarte-zerbitzuen antolaketa eta lan taldearen egitura ere ezinbesteko elementua dira komunitarioa garatzeko. Agenda profesionalen egituraren eraldaketa, hausnarketarako espazio fisikoak finkatzea bertan, premisa garrantzitsua da. Gainera, lan taldean komunitarioari ekiteko profesionalak izendatzea ere garrantzitsua da. Lan ordutegiaren malgutasuna eta zerbitzuaren kokapena ere elementu honen baitan aurkitzen diren gako esanguratsuak dira. Hala ere, dimentsio honetan ere identifikatzen dugu aurreko dimentsioan aipatutako elementuetako bat, zehazki, komunitarioaren definizioa, hiztegi komuna eraikitzea. Komunitarioaz mintzo garenean zertaz mintzo garen argi izatea ezinbestekoa da. Arraroa dirudien arren, profesionalen artean ere ez da berdina irudikatzen komunitarioaz berba egiten denean eta horrek bestelako elementuetan eragin dezake. Ondoren, zerbitzuak lurraldean duen artikulazio mailaren elementua identifikatu dugu. Garrantzitsua da tokian tokiko eragile eta pertsonekin batera lan egitea eta lanketa komunitarioarako garrantzitsua da, komunitatearekin definituak eta kolektiboak izango diren estrategia integralen parte izatea, horrek erabat baldintzatu baitezake estrategia komunitarioen garapena. Aurreko biei oso lotuta dagoen hurrengo elementua formazioa da. Komunitarioan formazioa izatea ezinbestekoa da sakontze komunitarioa gertatu dadin eta egun, gizarte-zerbitzuetako profesionalak bi zentzutan formatzea nahitaezkoa da, baliabide teoriko zein tekniko-metodologikoak eskuratzeko. Batetik, ikasketa garaian akademikoki jasotzen den formakuntza daukagu eta bestetik, ibilbide profesionalean zehar jasotzen den formazio jarraitua. Elementu honek ere markatuko du bidea eta aurreko elementuak baldintzatu ditzake. Azkenik, sistematizazioaren elementua identifikatu dugu. Komunitarioan dagoen sistematizazio ezak ez du laguntzen bere garapenean. Izan ere, sistematizazioa beharrezkoa da metodologiak eraikitzeke, baina baita lan eredu hau legitimatzeko ere. Botere politikoaren aurrean defendagarria izateko, emaitzak erakutsi behar dira eta sistematizazio lan hori egiteak edo ez egiteak, zuzenean eragin dezake lan komunitarioaren aldeko apustu politiko zein teknikoetan.

“Posibilitar que allí pasen otras cosas que no sean solo entrevistas individuales, permitiendo que haya agentes, que los agentes del barrio y los recursos del barrio tengan algún tipo de incidencia por ahí o tú puedas informar o vincular a personas con personas concretas del barrio que sabes que están haciendo cosas que pueden ser interesantes para las personas, reconociendo las potencialidades de la misma y mirar cómo la puedes vincular o cómo puede aportar a la comunidad” (E.1 Aditua).

3.3 Lurralde dimentsioa

Hirugarren eta azken dimentsioa, tokian tokiko lurraldeari lotutako dimentsioa da, hau da, lurralde dimentsioa edo dimentsio herritarra bezala izendatu duguna. Honen baitan dauden elementuak hiru dira eta zuzenean beste dimentsioek eragin ezin badute ere, zeharka eragiten dute eta komunitateak berak zuzenean eragiten du aurreko bietan. Komunitatearen nolakotasunak erabat baldintzatzen dituelako beste bi dimentsioak.

Dimentsio honetako lehengo elementua, komunitatearen ezaugarrien elementua da. Lehen elementuaren baitan, komunitateko kideen egoera sozioekonomikoa, tokiko egoera demografikoa edo egon daitezkeen gizarte errealitate zein beharrezanek osatzen dute. Ez baita berdina, zaurgarritasun egoeraren arabera egin daitezkeen lanketa komunitarioa edo oinarrizko beharrezanek ase gabe dituen norbanakoak agentzia politikoa izateari eman diezaiokeen lehentasuna. Hori horrela, elementu honek goiti-behera baldintzatuko du nolakoa izango den estrategia eta zenbateraino sakontu daiteken alor komunitarioan. Bigarrenik, tokian toki egon daitezkeen hirugarren sektore sozialaren elementua daukagu. Gizarte Zerbitzuen Euskal Sistemaren baitako agenteak dira eta hauek ere, egiten duten lan komunitarioa nola egiten duten elementu inportantea izan daiteke. Azkenik, lurralde jakin batean dagoen ehun komunitarioa elementu baldintzatzaile garrantzitsu bezala identifikatu dugu. Horrek sakontze komunitario horren irteera puntua eta helmuga edo helburua finkatuko ditu eta ez bairik gabe markatuko du estrategia. Ehundura komunitario estua eta aberatsa dagoen komunitateetan, jada artikulazioa dagoen lurraldeetan eta eragileak zein kideek aktiboki parte hartzen dutenetan, hauekin batera

lan egin, beraien eragin gaitasuna ahalbidetu eta akonpainamendua egitea izan daiteke lana. Aldiz, sare komunitariorik ez dagoen edo ehun komunitario ahula dagoen eremuetan, hau suspertu eta sortu dadin baldintza egokiak sortzea izan daiteke lana, komunitateko kideen arteko loturak sustatzea eta, poliki-poliki, lehen mailako loturetatik hasita, joste lana egitea.

“La vida cotidiana es un espacio para todo (...) en ese entramado comunitario es donde se sostiene la vida. (...) es un espacio para encontrarse y construir alternativas participando en el territorio. La comunidad, construye ciudadanía, no solo personas. Y la ciudadanía tiene poder de exigir, demandar y decidir, de crear agenda en definitiva” (E.8 Aditua).

Esanak esan, ikusi dugu nola elementu baldintzatzaileak, hiru dimentsiotan sailkatu baditugu ere, badauden batean zein besteak egon daitezkeenak. Horretaz gain, elementuak beraien artean duten eragina ere aipatu dugu eta laburpen txiki bat soilik egin badugu ere, beheko taulan jasotzen diren elementuetako bakoitzari buruzko esanguratsuen adierazi dugu. Modu honetan, oinarrizko gizarte-zerbitzuetako komunitarioaren sakontzea zergatik ez den ematen aztertzeke erabiliko dugun marko analitikoaren pintzelada nagusiak adierazi ditugu.

1. taula. Oinarrizko gizarte-zerbitzuetan komunitarioan sakontzea baldintzatzen duten dimentsio eta elementuen laburpen taula.

Dimentsioak	Elementu baldintzatzaileak
Politikoa	Komunitarioaren definizioa
	Borondate politikoa eta apustua
	Oinarrizko gizarte-zerbitzuei egiten zaien enkargu politikoa
	Ezartzen diren markoak
	Bideratzen diren baliabideak
	Ideologia
Teknikoa	Enkargua eta apustu teknikoa
	Oinarrizko gizarte-zerbitzuetako arreta eredua
	Gizarte langilearen prestutasuna eta hautu epistemologiko-ideologikoa
	Zerbitzuaren antolaketa eta lan taldearen egituraketa
	Komunitarioaren definizioa eta hiztegi komuna
	Komunitatearekin dagoen artikulazio maila
	Formazioa
	Sistematizazioa

Lurraldekoa edo herritarra	Komunitatearen eta honen kideen ezaugarriak
	Hirugarren sektore sozialaren papera
	Tokian tokiko ehun komunitarioa

4. Ondorioak eta etorkizuna

Elkarrizketetatik eratorritako marko analitiko horretatik ondorioztatu dezakeguna da, asko direla oinarrizko gizarte-zerbitzuen baitan komunitarioa baldintzatu dezaketen elementuak. Hori gutxi balitz, lanean zehar behin baino gehiagotan aipatu dugun bezala, ez dira argiak elementuen arteko mugak eta horrek ere geroko analisisian eragin dezake. Elementu gehientsuenak, gainera, beraien artean eragiten dira eta bata bestea baldintzatzen du.

Edonola ere, estrategia eta proposamen berri hauen aurrean gizarte-zerbitzuen egoera ezagutzea baldintzatzen diguten elementuak identifikatu eta sistematizatzea garrantzi handiko egin beharra da. Gizarte-zerbitzuen eremuan, eta baita gizarte langintzaren eremuan ere, ikerketa ez da behar beste egiten eta hori sustatu eta bultzatu ditzaketen erreminten sorrerak uzte baino ekarpen handiago egin dezake.

Etorkizunera begira, Gizarte Zerbitzuen Euskal Sistemaren estrategia komunitarioetan behar beste edo adituek gomendatzen duten beste ez sakontzeko zer gertatzen den ezagutzea izango da hurrengo urratsa. Tesiaren iparra aurkitzeaz gain, analisi horretatik jaso dezakegun informazio, oso interesgarria izango da estrategia komunitarioen bidez ezagutzaz elikatzeko, non eragin behar den identifikatzeko eta ondorioz, horretan sakontzeko. Pertsonen bizitzetan, gizarte kohesioan, ezberdintasun sozialen gainditzean eta finean, gizarte eraldaketan eragingo duten eta aktore garrantzitsu izango diren oinarrizko gizarte-zerbitzuak gura baditugu, bide hauek ezagutzaz elikatu eta hazten laguntzea da gure eginbeharra.

6. Erreferentziak

- Anaut-Bravo. (2021). *El sistema de servicios sociales en España*. Aranzadi.
- Arateko. (2016). Udal Gizarte Zerbitzuen egoera Euskal Autonomia Erkidegoan. Vitoria Gasteiz: Ararteko.
- Eusko Jaurlaritzaren Enplegu eta Gizarte Politiken saila. (2016). *Euskal Autonomia Erkidegoko Gizarte Zerbitzuen plan estrategikoa*. Vitoria-Gasteiz: Eusko Jaurlaritzaren Argitalpen Zerbitzu Nagusia. Berreskuratua 2023ko otsailaren 13a, https://www.ogasun.ejgv.euskadi.eus/r51-catpub/es/k75aWebPublicacionesWar/k75aObtenerPublicacionDigitalServlet?R01HNoPortal=true&N_LIBR=051853&N_EDIC=0001&C_IDIOM=eu&FORMATO=.pdf tik.
- Fantova, Fernando. (2020). Tindran futur els nostres serveis socials després de la pandèmia del Covid-19?, 26, 10-15. Berreskuratua 2023ko otsailaren 13a, <https://ajuntament.barcelona.cat/drets-socials/sites/default/files/revista/revista-barcelona-societat-26-cat.pdf> tik.
- Hernandez-Echegaray, Arantxa. (2019). Retos de los Servicios Sociales en España según la opinión experta en Trabajo Social. *Alternativas, Cuadernos de Trabajo Social*. 26,123-150. doi: 10.14198/ALTERN2019.26.06
- Kataluniako Generalitatea. (2022). Document de bases per a un marc de referència del treball comunitari als serveis socials bàsics. Berreskuratua 2023ko otsailaren 13a, https://dixit.gencat.cat/web/.content/home/04recursos/02publicacions/02publicacions_de_bsf/11_serveis_socials/documents_base_marc_referencia_treball_comunitari_serveis_socials_basics/document_bases_marc_referencia_treball_comunitari_serveis_socials_basics.pdf tik.
- Las Heras, Patrocinio. (2019). Trabajo Social y Servicios Sociales, Conocimiento y Ética. Paraninfo.
- Marco Marchioni, Marco. eta Morín, Luz. (2016). La intervención comunitaria. *Comunidad*, 2(18), 11.

- Martinez, Lucia. eta Perez, Begoña. (2017). El modelo de Atención primaria de Servicios Sociales a debate: dilemas y reflexiones profesionales a partir del caso de Navarra. *Cuadernos de Trabajo Social*, 31 (2), 333-343.
- Morí, Luz. eta Blanco M^aLuisa. (2022). Escenarios y estrategias para promover con eficacia el trabajo comunitario en tiempos de asistenciaismo: en memoria de Marco Marchioni. *Servicios Sociales y Política Social*. 127, 117-130.
- Santás, Jose Ignacio. (2022). Trabajar con la comunidad desde los servicios sociales hoy. *Documentación Social*, 11
- SIIS. (2019). Revisión de tendencias, innovaciones y buenas prácticas en el ámbito de los servicios sociales. *Zerbitzuan*, 70, 6-31.
- Velasco, Margarita. (2018). *Desarrollo Comunitario*. Paraninfo.
- Zamanillo, Teresa. eta Nogués, Luis. (2020, mayo 15). Carta abierta a profesionales u políticos de los Servicios Sociales en tiempos de la Pandemia del Covid-19. [Asociación Foro SERVSOCIAL Madrid]. Berreskuratua 2023ko otsailaren 13a, https://4f8bb68a-ed9b-44a6-bdf2-36b119d05fbb.filesusr.com/ugd/8f0dee_a983ce2edd584dc2a32157ef5eca0d38.pdf tik.
- Zuñiga, Martin. eta Arrieta, Felix. (2021). Analizando la función de la comunidad en el sistema de organización social de los cuidados en Euskadi. *Zerbitzuan*, 74, 65-82.
- 12/2008 Legea, abenduaren 5koa, Gizarte Zerbitzuei buruzkoa, EHAA 246.zk 31840 (2008). Berreskuratua 2023ko otsailaren 13a, <https://www.euskadi.eus/bopv2/datos/2008/12/0807143a.pdf> tik.

7. Eskerrak eta oharrak

Lan hau, Eusko Jaurlaritzako doktoreurreko beka programaren baitan kokatzen da.